

Raadsels

Een beetje werkplek heeft in verkiezingstijd zijn eigen verkiezingspool en de mijne was gelukkig geen uitzondering. Als politicoloog neem je de verkiezingspool vele slagen serieuzer dan de voetbalpool, die een beetje werkplek ook aanbiedt. Als politicoloog schrijf je bij de verkiezingspool niet zomaar een willekeurige peiling over, want dat zou flauw zijn. Jij hebt er namelijk voor doorgeleerd en jij weet dat talloze mensen pas op de dag van de verkiezingen hun keuze bepalen of te elfder ure gaan twijfelen en switchen. Deze laatste momentkiezers worden door Maurice de Hond en TNS NIPO verkeerd of helemaal niet gepeild en juist door je inzicht in die groep kun je als politicoloog bij de verkiezingstoto een grote klapper maken. Denk je. Daarnaast heb je meer inzicht in terugkerende trends rond verkiezingen en ook dat zou je een voorsprong moeten geven op niet politicologisch geschoolde collega's.

Aldus meende ik vrij zeker te weten dat de Partij voor de Dieren geen of misschien één zetel zou halen. De partij van Marianne Thieme leek me typisch een groepering die hoge ogen zou gooien bij een peiling in het jeugdjournaal. We moeten lief zijn voor zeehonden en biggetjes; dat is de manier waarop je het milieu concreet maakt voor schoolkinderen. Volwassen kiezers met hart voor het milieu zijn over het algemeen goed opgeleide, postmaterialistisch ingestelde burgers en die kunnen veel beter terecht bij GroenLinks, leek mij. Maar mis dus.

De Partij voor de Vrijheid van Wilders schatte ik in op maximaal twee zetels. Er zijn natuurlijk behoorlijk veel kiezers in Nederland die beducht zijn voor de islamisering van onze cultuur en die een streng immigratie- en integratiebeleid voorstaan. Het leek mij echter uitgesloten dat deze kiezers, na het echec van de LPF en de voortgaande versplintering op rechts (Lijst 5 Fortuyn, Marco Pastors van Een NL), *en masse* een nieuw avontuur zouden willen aangaan met de groep Wilders. Deze kiezers zouden hun heil zoeken bij Verdonk. Een streng anti-buitenlanderbeleid, maar binnen de kaders van een solide partij waar niet iedereen om de haverklap met alle anderen overhoop ligt. Dacht ik. Maar dat was ook fout en dat wreekt zich dan op twee fronten, want zo kom je bij de PvdV veel te laag uit en bij de VVD veel te hoog.

Mijn grootste fout was echter dat ik meende dat de winst van de SP zou slinken op de dag van de verkiezingen. Kleinere linkse partijen scoren vaak heel goed in de aanloop naar verkiezingen, maar als het moment van de waarheid aanbreekt besluiten veel van hun kiezers alsnog te stemmen op de Partij van de Arbeid, om de kans op linkse regeringsdeelname te vergroten. Waarom zou dat deze keer niet het geval zijn? Balkenende zou winnen, dat leek wel zeker, maar de PvdA zou toch wel een beetje in de buurt van de 40 zetels moeten kunnen eindigen. Zo is het niet gegaan afgelopen woensdag en de vraag is waarom niet. Het meest gehoorde antwoord is dat de PvdA tijdens de campagne niet links genoeg is geweest, niet voluit heeft gekozen voor een coalitie met Halsema en Marijnissen. Ik kan me niet voorstellen dat dit klopt. Een beetje kiezer weet dat er in Nederland nog nooit één keer een linkse meerderheid is geweest in het parlement. Daar hoeft je geen politicoloog voor te zijn. De enige manier waarop links kan regeren is in een centrumlinkse coalitie. Tegen die achtergrond is het uitgesproken onverstandig als de grootste linkse partij haar toevlucht neemt tot polarisatie en ononderhandelbare strijdpunten, die een centrumlinkse coalitie onmogelijk maken en het toch al zo rechts *angehauchte* CDA helemaal in de armen van de VVD drijven.

Een aannemelijker verklaring luidt dat de SP tijdens de Balkenende jaren veel overtuigender oppositie heeft gevoerd dan de PvdA. Agnes Kant leidde het verzet tegen het nieuwe zorgverzekeringsstelsel en de SP keerde zich consequent tegen de voortschrijdende vermarkting van de publieke sector. Veel consequenter dan de PvdA. Maar als deze verklaring klopt, waarom werd de PvdA dan niet al veel eerder afgestraft, in de peilingen en bij de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2006?

De meest plausible verklaring waarom zoveel kiezers SP hebben gestemd en geen PvdA, is dat zij de hoop op een centrumlinkse coalitie op voorhand al hadden opgegeven. Zo'n coalitie is er in 2003 (toen veel kiezers wel strategisch PvdA stemden) niet gekomen. Balkenende maakte er toen en ook nu geen geheim van dat zijn hart bij de VVD ligt. Bos werd door partijgenoten Margreeth de Boer en Joop van den Berg in Buitenhof aangespoord om in te zetten op linkse samenwerking en ofschoon zijn campagne team die adviezen aanvankelijk niet wenste op te volgen, ging de PvdA lijsttrekker van lieverlee toch steeds meer die kant uit. Regeringsdeelname door de PvdA leek van toen af aan volstrekt onhaalbaar, en waarom zou je dan, als SP kiezer, niet de stem van je hart volgen?

Enfin. In de voetbalpool scoorde ik heel behoorlijk, houd ik mezelf maar voor.

© Margo Trappenburg, 24 november 2006.